

Аллоҳ бандаларининг кофир бўлишига рози бўлмас | Ақийда дарслари (292-дарс)



19:00 / 02 сентябрь 837

إِنَّ عِلْمٍ مِنْ بَدَلِكَ لَهُمْ مَا عَبَدْتَهُمْ مَا الرَّحْمَنُ شَاءَ لَوْ وَقَالُوا

يَخْرُصُونَ إِلَّا هُمْ ﴿٢٠﴾

«Ва улар: «Агар Роҳман хоҳлаганида, биз уларга ибодат қилмас эдик», дедилар. Уларда бу ҳақда ҳеч бир илм йўқ. Улар алжирамоқдалар, холос» (Зухруф сураси, 20-оят).

Аллоҳ таоло ушбу оятларда мушрикларни ўзларидан содир бўлган ширкни Аллоҳнинг хоҳишига боғлаганлари учун мазаммат қилди. Уларнинг гапларининг маъноси – Аллоҳ хоҳлагани учун биздан ширк содир бўлди, деганидир.

Бунга жавоб қуйидагича:

Улар Аллоҳнинг хоҳишини ўзларидан содир бўлган ширкдан У Зот рози бўлишига ва ўшанга муҳаббати борлигига далил қилганлари учун, Аллоҳ таоло уларни мазаммат қилди. Гўёки улар: «Агар Аллоҳ ширкни ёмон кўрганида, унга рози бўлмаганида, унинг биздан содир бўлишини хоҳламас эди. Бинобарин, бизга унинг имконини бермас эди», дедилар. Аллоҳ таоло уларга раддия қилиб, Ўзининг хоҳишини куфр ва ширкка розиликка далил қилиш пайғамбарлар, самовий китобларни ёлғонга чиқаришга тенг эканини баён қилмоқда. Чунки агар У Зот куфр ва ширкка рози бўлганида, пайғамбарларни юбормаган ва китобларни нозил қилмаган бўлар эди. Пайғамбарларни юбориш, китобларни нозил қилиш ширк ва куфрга рози эмасликнинг далилидир. Шундан хоҳиш бошқа, розилик бошқа нарса экани билинади. Шундай экан, куфр Аллоҳнинг хоҳиши билан содир бўлади. Лекин унга рози бўлмайди. Чунки Аллоҳ таоло:

الْكُفْرُ لِعِبَادِهِ يَرْضَىٰ وَلَا

«У Зот Ўз бандаларининг кофир бўлишига рози бўлмас», деган (Зумар сураси, 7-оят).

Ўғри ўз ўғрилиги учун қадарни ҳужжат қилганида (яъни «Қазои қадар шу экан, ўғрилик қилдим», деганида) Умар розияллоҳу анҳу: «Мен ҳам қазои қадар ила қўлингни кесаман», деганлар.

Бундай ҳолатларни ширк ва гуноҳ ишларнинг жоизлигига далил қилиб келтириш шариатни ёлғонга чиқаришдир. Бунга юқоридаги оятнинг давоми ҳам далолат қилади.

قَبْلَهُمْ مِنَ الَّذِينَ كَذَّبَ كَذَلِكَ

«Улардан олдингилар ҳам шундай ёлғонга чиқарган эдилар» (Юнус сураси, 39-оят).

Шундан кофирларнинг муроди ёлғонга чиқаришдан бошқа нарса эмаслиги билиб олинади. Бас, Аллоҳ таоло уларни шариатни ёлғонга чиқарганлари учун мазаммат қилди. Иймонларига нисбатан Аллоҳнинг хоҳишини рад қилганлари учун эмас.

مُصْغَعِيَّوْ، ءَاشَيِّ نَمَّيْ دَهَيِّ
نَمَّ لَضُيِّوْ، اَلْضَفَّيْ فَاغُيِّوْ
يَلَّتْ بَيِّوْ لُدُخَيِّوْ، ءَاشَيِّ
اَلْدَع.

«У Зот Ўз фазли ила хоҳлаган кимсани ҳидоят қилади, муҳофаза қилади ва афв қилади. Ҳамда Ўз адолати ила хоҳлаган кимсани залолатга кетказди, ёрдамсиз ташлаб қўяди ва синовга дучор қилади».

Шарҳ: Яъни Аллоҳ кимни тўғри йўлга ҳидоят қилса, албатта, Ўз хоҳиши ва фазли ила ҳидоят қилади. Шунингдек, кимни гуноҳлардан муҳофаза қилса, Ўз хоҳиши ва фазли ила муҳофаза қилади. Кимнинг гуноҳларини афв қилса, Ўз хоҳиши ва фазли ила афв қилади. Ҳидоят, муҳофаза ва афв У Зотга лозим бўлгани учун эмас. Мўътазилийлар «Энг салоҳиятли нарсани қилиш Аллоҳга вожибдир», дейишгани каби.

Шунингдек, Аллоҳ таоло кимни залолатга кетказса, ёрдамсиз ташлаб қўйса ва маъсиятлар, жазолар билан синовга дучор қилса, буларнинг барчасини адолати ила қилади. Энг салоҳиятли нарсани тарк қилиб, бандага зулм қилгани учун эмас. Ёки ушбу ҳолатларни бандада яратиб қўйиб, у гуноҳларни қилганидан сўнг, унга залолатга кетувчи, ёрдамсиз қолувчи ва синалувчи, деган исмларни бергани ҳам йўқ.

Аллоҳ таолонинг қуйидаги оятлари бунга далилдир:

يُشَاءُ مَنْ يَهْدِي اللَّهُ وَلَكِنَّ أَحَبَّتَ مَنْ تَهْدِي لَا إِنَّكَ

«Албатта, сен яхши кўрган кишингни ҳидоят қила олмассан. Лекин Аллоҳ кимни хоҳласа, ўшани ҳидоят қиладир» (Қасас сураси, 56-оят).

Агар ҳидоят фақат (тўғри) йўлни баён қилишдан иборат бўлганида, Набий соллаллоҳу алайҳи васалламга «ҳидоят қила олмассан», дейилмас эди.

هُدَيْنَاهَا نَفْسٍ كُلِّ لَأَيْنَا شِئْنَا وَلَوْ

«Агар хоҳлаганимизда, ҳар бир жонга ўз ҳидоятини берар эдик» (Сажда сураси, 13-оят).

أَلْمُحْضَرِينَ مِنْ لَكُنْتُ رَبِّي نِعْمَةً وَلَوْلَا

«Агар Роббимнинг неъматини (ҳидояти, тавфиқи) бўлмаганида, мен ҳам (дўзахга) ҳозир қилинганлардан бўлур эдим» (Соффот сураси, 57-оят).

مُسْتَقِيمٍ صِرَاطٍ عَلَىٰ يَجْعَلُهُ يَشَاءُ وَمَنْ يُضِلِلْهُ اللَّهُ يَشَأْ مِنْ



«Аллоҳ кимни хоҳласа, адаштирур ва кимни хоҳласа, тўғри йўлда барқарор қилиб қўядир» (Анъом сураси, 39-оят).

يَفَنُّوْا بِلِقَاتِيْ مُهْلِكًا وَ
هَلُضَفَانِيْ بِيْهِ تَتِيْشَم
هَلُدَعُوْ

Уларнинг барчаси У Зотнинг хоҳишида ва фазли ҳамда адолати орасида айланурлар.

Шарҳ: Яъни халойиқнинг барчаси Аллоҳ таолонинг хоҳиши доирасида: баъзиларига нисбатан У Зотнинг ҳидояти, муҳофазаси ва афви бўлиб, бошқаларига нисбатан эса У Зотнинг залолатга кетказиши, ёрдамсиз ташлаб қўйиши, синови ва жазоси бўлади ва улар У Зотнинг фазли ва адолати орасида ҳаёт кечирадилар, яшайдилар.

Аллоҳ таолонинг қуйидаги оятлари бунга далилдир:

تَعْمَلُونَ بِمَا وَاللَّهُ مُؤْمِنٌ وَمِنْكُمْ كَافِرٌ فَمِنْكُمْ خَلْقَكُمُ الَّذِي هُوَ



«У сизларни яратган Зотдир. Бас, сиздан кофир бор ва сиздан мўмин бор. Аллоҳ нима амал қилаётганингизни ўта кўриб турувчидир»
(Тағобун сураси, 2-оят).

Шундай экан, Аллоҳ кимни иймонга ҳидоят қилса, Ўз фазли ила қилур. Унга ҳамдлар бўлсин. Аллоҳ кимни залолатга кетказса, адли ила кетказур. Унга ҳамдлар бўлсин.

«Ақийдатут Таҳовия шарҳининг талхийси» китобидан

Ушбу китоб Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Дин ишлари бўйича қўмитанинг 2022 йил 5 октябрдаги 03-07/7619-рақамли хулосаси асосида чоп этилган.